

CKZ

Centrum Kształcenia
Zawodowego
w Kędzierzynie-Koźlu

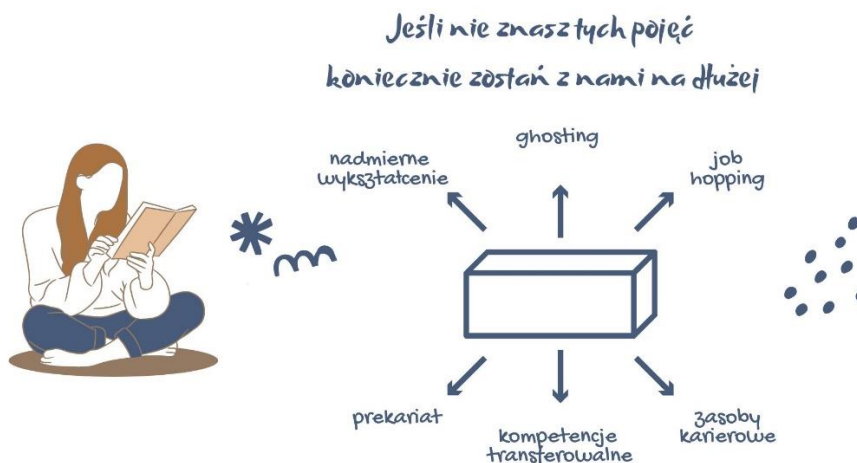
MATURA I CO DALEJ?

2022/2023

CZYLI KRÓTKI PORADNIK
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH
I PONADGIMNAZJALNYCH

Zdajesz maturę, myślisz o przyszłych wyborach edukacyjno-zawodowych? Decydujesz o przedmiotach zdawanych na maturze, wyborze studiów, podjęciu pracy?

Przed Wami matura. Większość z Was coraz częściej zaczyna się zastanawiać, co po niej. Są wśród Was tacy, dla których szkoła ponadpodstawowa (ponadgimnazjalna) była jedynie środkiem prowadzącym do obranego już dawno celu. Czasem pewnie jednak i w Waszych głowach pojawia się wątpliwość czy wybory sprzed lat, aby na pewno są jeszcze aktualne? Są i tacy, którzy w gąszczu możliwości czują się coraz bardziej zagubieni i przytłoczeni. To opracowanie pomoże Wam (mam nadzieję) zadać sobie pytania, dzięki którym zbliżycie się do poszukiwanych odpowiedzi. Praca czy studia? A może jedno i drugie?

W miejscach, gdzie odsyłam Was do źródeł zewnętrznych znajdziecie symbol

Na dobry początek:

- ✓ Czy można być nadmiernie wykształconym oraz jakimi prawami rządzi się edukacja po maturze?
- ✓ Czy karierę się jedynie planuje, czy może warto także nią zarządzać?
- ✓ oraz W jakim kierunku zmierza dzisiejszy rynek pracy?

Opinie są ważne, ale potrzebujecie także wiedzy.¹ Rzetelnej i nieprzeterminowanej.

Wiedza o systemie kształcenia daje rzetelną podstawę do projektów i decyzji zawodowych. Jeśli zna się system, można wykorzystać jego elementy tak, by własne plany edukacyjne i zawodowe zrealizować możliwie sprawnie i skutecznie. Wiedza ta jednak szybko się dezaktualizuje, ale o tym później.

Kolejna kwestia to wiedza o **specyficie konkretnych zawodów** (której źródłem są fakty, nie jedynie opinie, przekonania czy fantazje) oparta m.in. na obszarach:

- konieczne kwalifikacje i wymagania formalne,
- ścieżki kształcenia w zawodzie,
- odpowiedzialność, jaką niesie wykonywanie danego zawodu (etyczna, społeczna, prawna, finansowa),
- korzyści wynikające z wykonywania zawodu,
- zagrożenia związane z zawodem,
- typowe zadania zawodowe – zarówno te wykonywane indywidualnie, jak i zespołowo,
- typowe formy zatrudnienia i rozwiązania organizacyjne,
- możliwości zatrudnienia i zarobki na lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy,
- stabilność zatrudnienia w danym zawodzie,
- ścieżki rozwoju i awansu zawodowego,
- zawody komplementarne do wyuczonego,
- kwalifikacje wspólne dla grup zawodów,

¹ M. Rosalska <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/opinie-sa-wazne-ale-czasem-trzeba-tez-cos-wiedziec> (dostęp 27.09.2022 r.)

- relacja do innych sfer życia i do innych pełnionych w życiu ról

Równie istotne jest **wykorzystywanie danych z rynku pracy**, pamiętając jednak o jego dynamice i kształtując w sobie umiejętność odczytywania i analizowania danych oraz ich krytycznej interpretacji. Pamiętajcie także o weryfikacji aktualności znajdujących zasobów, zwłaszcza jeśli korzystacie w bogactwa internetowych zbiorów. Badania rynku prowadzone są wg bardzo zróżnicowanych metodologii, warto sprawdzić jakiej konkretnie, by nie wpadać w pułapki interpretacyjne.

Zacznij od siebie i sporządź bilans własnych zasobów, ale pamiętaj, że tu nie ma drogi na skróty i prostych odpowiedzi. Zainteresowania, uzdolnienia, temperament, wyznawane wartości, stan zdrowia czy aspiracje to obszary, które dotychczas analizowałeś już nie raz. Nadszedł jednak czas by ponownie im się przyjrzeć. Warto tu i teraz pomyśleć jednak nie tylko o możliwościach, ale także rozpoznać ograniczenia. Również katalog obszarów do rozpoznania z czasem staje się coraz bardziej obszerny (o czym była już wcześniej mowa).

Na rynku znajdziecie obecnie bardzo wiele różnorodnych narzędzi wspierających samopoznanie, dokonywanie autorefleksji i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych. Są wśród nich zarówno w pełni profesjonalne testy psychologiczne, jak i pozbawione podstaw naukowych psychozabawy. Część jest płatna, ale z niektórych skorzystać możecie zupełnie za darmo. Sięgając po nie zawsze jednak warto pamiętać, że mają one stanowić jedynie wsparcie. Nie traktujcie ich wyników zatem jako wyroczni, a jedynie jako pomoc w dużo bardziej złożonym i wymagającym procesie poznawania siebie i planowania kariery. Bezwzględnie należy także odróżniać wartość wyników testów psychologicznych od podsumowań i raportów z psychozabaw. Wśród ciekawych bezpłatnych narzędzi dedykowanych Waszej grupie wiekowej znajdziecie m.in.

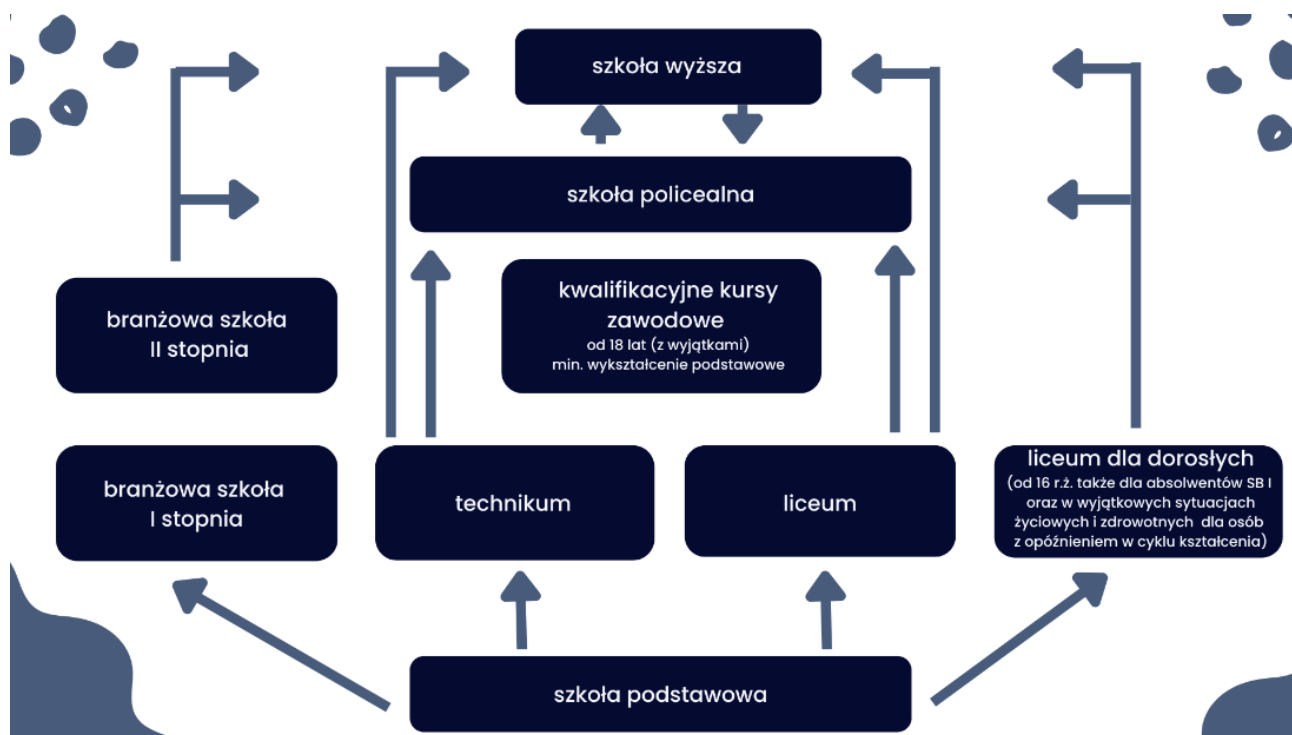
- [16 personalities](#)
- [Yep academy](#)
- [Wieloaspektowa ocena preferencji zawodowych](#)

Wśród płatnych narzędzi ciekawe i przydatne mogą się okazać:

- Test Gallupa, a oficjalnie CliftonStrengths (niegdyś noszący nazwę StrengthsFinder), jest narzędziem psychometrycznym służącym do oceny natężenia naturalnych predyspozycji i potencjału w 34 obszarach;
- Style myślenia FRIS, narzędzie diagnostyczno-rozwojowe określające i opisujące sposób myślenia oraz działania.

Osoby zainteresowane bez kłopotu dotrą w sieci do informacji nt. tych narzędzi oraz możliwości ich wykonania.

Dostępne ścieżki edukacyjne²

² Opracowanie własne; na schemacie nie wyszczególniono systemu egzaminów eksternistycznych; informacji o tym systemie szukaj na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Egzamin maturalny - po co jest przeprowadzany i co jest na nim sprawdzane?³

Egzamin maturalny pełni kilka funkcji, między innymi zastępuje egzamin wstępny do szkół wyższych, które wykorzystują wyniki egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub przedmiotów – przede wszystkim na poziomie rozszerzonym – jako kryteria w procesie rekrutacji. Pamiętaj jednak, że na niektóre kierunki studiów dodatkowo może obowiązywać egzamin wstępny (szczegółowe informacje znajdziesz na stronach internetowych uczelni, w informatorach dla kandydatów itd.).

Dla tegorocznych absolwentów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych matura przeprowadzana będzie w dwóch formuлах:

- Formuła 2023 dla absolwentów 4-letniego liceum
- Formuła 2015 dla absolwentów 4-letniego technikum oraz szkoły branżowej II stopnia

Do jakich egzaminów muszę przystąpić?

Absolwenci obowiązkowo przystępują do dwóch egzaminów w części ustnej oraz czterech egzaminów w części pisemnej⁴.

Formuła 2023	Formuła 2015
<p>W 2023 r. absolwent obowiązkowo przystępuje do:</p> <ol style="list-style-type: none">1. dwóch egzaminów w części ustnej, tj.<ol style="list-style-type: none">1) egzaminu z języka polskiego (bez określania poziomu)2) egzaminu z języka obcego nowożytnego (bez określania poziomu)2. oraz czterech egzaminów w części pisemnej, tj.<ol style="list-style-type: none">1) egzaminu z języka polskiego (na poziomie podstawowym)2) egzaminu z matematyki (na poziomie podstawowym)3) egzaminu z języka obcego nowożytnego (na poziomie podstawowym)4) egzaminu z wybranego przedmiotu dodatkowego (na poziomie rozszerzonym), przy czym absolwent szkoły lub oddziału dwujęzycznego ma obowiązek przystąpić do egzaminu z języka obcego nowożytnego na poziomie dwujęzycznym. <p>Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowej obowiązkowo przystępują także do egzaminu z języka tej mniejszości w części pisemnej (na poziomie podstawowym).</p>	<p>W 2023 r. absolwent obowiązkowo przystępuje do:</p> <ol style="list-style-type: none">1. dwóch egzaminów w części ustnej, tj.<ol style="list-style-type: none">1) egzaminu z języka polskiego (bez określania poziomu)2) egzaminu z języka obcego nowożytnego (bez określania poziomu)2. oraz czterech egzaminów w części pisemnej, tj.<ol style="list-style-type: none">1) egzaminu z języka polskiego (na poziomie podstawowym)2) egzaminu z matematyki (na poziomie podstawowym)3) egzaminu z języka obcego nowożytnego (na poziomie podstawowym)4) egzaminu z wybranego przedmiotu dodatkowego (na poziomie rozszerzonym). <p>Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowej obowiązkowo przystępują także do egzaminu z języka tej mniejszości w części pisemnej (na poziomie podstawowym).</p>

Pamiętaj: w 2023 roku zdający w nowej Formule 2023 **nie będą jednak musieli uzyskać minimum 30 procent z pisemnego egzaminu z jednego przedmiotu dodatkowego** na poziomie rozszerzonym.

³ Informacje dotyczące egzaminów za komunikatami Centralnej Komisji Egzaminacyjnej www.cke.gov.pl

Z jakich przedmiotów dodatkowych mogę przystąpić do egzaminu maturalnego?

Oprócz jednego obowiązkowego egzaminu z przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym, można przystąpić do egzaminów z **nie więcej niż pięciu kolejnych przedmiotów**. W zależności od wyborów dokonanych w części obowiązkowej egzaminu, wybór przedmiotów dodatkowych (w części pisemnej i /lub ustnej) może być ograniczony. Pełen wykaz przedmiotów dodatkowych, z których można przystąpić do egzaminu zawodowego znajdziecie w komunikatach Centralnej Komisji Edukacyjnej na www.cke.gov.pl (wybierając informator dla odpowiedniej formuły 2015 lub 2023).

Czy wybór przedmiotów na egzaminie maturalnym zależy od tego, jakich przedmiotów uczyłem się w szkole?

W zależności od formuły:

Formuła 2023	Formuła 2015
<p>Co do zasady – nie. Każdy zdający może przystąpić do egzaminu z dowolnie wybranego przedmiotu (za wyjątkiem przedmiotów zdawanych obowiązkowo, tj. języka polskiego, matematyki, języka mniejszości narodowej – jeżeli był uczniem / jest absolwentem szkoły lub oddziału z językiem nauczania danej mniejszości narodowej – i jednego wybranego języka obcego nowożytnego spośród następujących: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, włoski).</p> <p>Wyjątek stanowią absolwenci szkół lub oddziałów dwujęzycznych, którzy mają obowiązek przystąpić do egzaminu z języka obcego nowożytnego na poziomie dwujęzycznym w części pisemnej jako przedmiotu dodatkowego.</p>	<p>Nie. Każdy zdający może przystąpić do egzaminu z dowolnie wybranego przedmiotu (za wyjątkiem przedmiotów zdawanych obowiązkowo, tj. języka polskiego, matematyki, języka mniejszości narodowej – jeżeli był uczniem / jest absolwentem szkoły lub oddziału z językiem nauczania danej mniejszości narodowej – i jednego wybranego języka obcego nowożytnego spośród następujących: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, włoski).</p>

Pamiętaj: do egzaminu maturalnego przystępujesz **dobrowolnie**, składając w swojej szkole **deklarację maturalną**:

- **wstępną** – do 30 września,
- **ostateczną** – do 7 lutego.

Studia wyższe, czyli jakie?

W Polsce organizacja studiów zarówno na uczelniach publicznych, jak i niepublicznych odbywa się w systemie bolońskim, co oznacza, że:

- **Studia I stopnia** przeznaczone są dla osób posiadających świadectwo dojrzałości i trwają zazwyczaj od 3 lat (licencjackie) do 3,5 a nawet 4,5 roku (inżynierskie). Kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego **licencjata** lub **inżyniera**. Czas trwania wybranego kierunku można sprawdzić na stronie uczelni. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne. Dyplom ukończenia studiów I stopnia umożliwia kontynuowanie nauki na studiach drugiego stopnia.
- **Studia II stopnia** - trwają od 1,5 do 2 lat (3 do 4 semestrów). Studia II stopnia kończą się uzyskaniem tytułu **magistra** lub **magistra inżyniera**. Absolwenci studiów drugiego stopnia mogą ubiegać się o przyjęcie na studia doktoranckie (inaczej studia III stopnia). Po szkole średniej nie możesz aplikować na te studia, wymagane jest ukończenie studiów I stopnia.
- **Jednolite studia magisterskie** skierowane do osób posiadających świadectwo dojrzałości. Trwają zazwyczaj od 4,5 roku do 6 lat (9-12 semestrów). Ukończenie studiów pozwala na zdobycie tytułu zawodowego **magistra**.

Przeglądając oferty uczelni na pewno zetkniesz się także z określeniem **studia podyplomowe**. Jest to jedna z najlepszych i najpopularniejszych form pogłębiania wiedzy i umocnienia nabytych podczas studiów umiejętności, a także świetny sposób na pozyskanie zupełnie nowych kwalifikacji i kompetencji. Zazwyczaj **studia podyplomowe trwają 2 semestry, czyli 1 rok akademicki** (czasem 1,5 roku – 3 semestry). Studia podyplomowe to takie, które można jednak podjąć dopiero w momencie posiadania jakiegoś dyplomu, czyli stopnia naukowego a zatem nie są one jeszcze dostępne dla absolwentów szkół

ponadpodstawowych/ponadgimnazjalnych. Warto jednak wybierając studia już teraz zorientować się, jakie możliwości dalszej specjalizacji i rozwoju czekają na Ciebie, kiedy będziesz już szczęśliwym posiadaczem dyplomu.

Stacjonarnie i niestacjonarnie

Studia możesz podjąć w uczelniach wyższych (akademiach, uniwersytetach, politechnikach, szkołach wyższych) **w trybie stacjonarnym (dziennym) lub niestacjonarnym (zaocznym, wieczorowym) a nawet online**. Tryby definiuje ustawa.

Studia w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym (nazwane również odpowiednio dziennymi i zaocznymi) najprościej mówiąc, wskazują na to, kiedy się studiuje.

- **Stacjonarny** tryb studiów polega na tym, że **zajęcia odbywają się 5 dni w tygodniu; najczęściej od poniedziałku do piątku**.
- **Studia niestacjonarne to najczęściej**
 - **studia zaoczne** na których zajęcia odbywają się w formie weekendowych zjazdów, zazwyczaj w soboty i niedziele, najczęściej co dwa tygodnie, ale nie jest to regułą.
 - **studia wieczorowe** - zajęcia najczęściej odbywają się od poniedziałku do piątku, ale w różnych godzinach (nie zawsze tylko popołudniu i wieczorem, więc warto to dokładnie sprawdzić wybierając taki tryb nauki).

Poza czasem studiowania, te dwa rodzaje studiów odróżnia to, że na uczelniach publicznych za studia stacjonarne się raczej nie płaci. Z kolei **studia niestacjonarne są z reguły płatne**.

Uwaga: Warto także pamiętać, że na uczelniach niepublicznych płatne są także studia stacjonarne (dienne), co wiąże się z koniecznością opłacania tzw. czesnego. Szczegóły dotyczące opłat za studia znajdziesz na stronach konkretnych uczelni.

Może jednak zagranica?

Aplikowanie na studia za granicą rządzi się innymi prawami niż proces rekrutacji na polskie uczelnie. Przygotowania do podjęcia takich studiów należy rozpocząć zdecydowanie wcześniej – już z początkiem nauki w szkole średniej.

Jeśli szukacie informacji dotyczących studiów za granicą, warto zajrzeć m.in. na:

- [Zawodowy Stream Mapy Karier „Studia za granicą – Q and A”](#) oraz przygotowany przez tę fundację [padlet](#)
- [Elab Education Laboratory](#) - prowadzi największe targi edukacyjne w Europie Środkowo-Wschodniej dla uczniów zainteresowanych studiami za granicą oraz ich rodziców (wspiera procesy rekrutacji)
- [Eurodesk \(zakładka mobilność/ eurostudia\)](#) – informacje o studiach w 31 krajach
- [eduABROAD](#) – instytucja zapewniająca praktyczne wsparcie w procesie rekrutacji na uczelnie w Wielkiej Brytanii, Danii, Holandii i Szwecji
- [EducationUSA](#) – jest to oficjalny serwis amerykańskiego Departamentu Stanu o studiach w USA
- [DAAD](#) - polskojęzyczna strona Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej

Mysząc o studiach, zwłaszcza jeśli marzysz właśnie o wyjazdach na zagraniczne uczelnie (także w ramach studiów na polskiej uczelni), warto już dziś zapoznać się z terminem ECTS (*European Credit Transfer System*) czyli Europejski System Transferu Punktów. Bez problemu znajdziesz w sieci informacje na temat tego systemu. Znowu wracamy do stwierdzenia, że aby wykorzystać system, trzeba go znać. Studiując na polskich uczelniach, część studiów możesz bowiem spędzić za granicą, uczestnicząc w programach wymiany studenckiej. Najpopularniejsze z nich to [Erasmus+](#), [Amgen Scholars](#), [NAWA](#).

Jeśli nie studia, to co?

Kwalifikacyjny kurs zawodowy to pozaszkolna forma kształcenia ustawicznego kierowana do osób dorosłych zainteresowanych uzyskiwaniem i uzupełnianiem wiedzy, której program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie jednej kwalifikacji. Ukończenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego umożliwia przystąpienie do egzaminu zawodowego w zakresie kwalifikacji nauczanej na tym kursie. Egzaminy zawodowe przeprowadzają okręgowe komisje egzaminacyjne. Uwaga: samo ukończenie kursu nie nadaje kwalifikacji zawodowych. Kwalifikacje te zdobywa się przystępując do egzaminu zewnętrznego. Urzędowym dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji zawodowych jest certyfikat kwalifikacji zawodowej wydany przez okręgową komisję egzaminacyjną osobie, która zdała egzamin zawodowy. Jest to forma skierowana do dorosłych, zatem by podjąć kształcenie na KKZ trzeba mieć ukończone 18 lat i minimum wykształcenie podstawowe (wyjątek stanowią absolwenci szkół ponadpodstawowych, którzy ukończyli je przed 18 r.ż.; mogą oni wtedy kontynuować realizację obowiązku nauki m.in. właśnie na KKZ).

Kształcenie na kwalifikacyjnym kursie zawodowym może być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (on-line), z wyjątkiem kształcenia praktycznego, które musi być realizowane w tradycyjnej formie bezpośredniej.

Kwalifikacyjny kurs zawodowy obejmuje zazwyczaj kilkaset godzin kształcenia teoretycznego i praktycznego. Kurs może być prowadzony w formie:

- **dziennej:** nauka odbywa się przez 5 lub 6 dni w tygodniu,
- **stacjonarnej:** nauka odbywa się przez 3 lub 4 dni w tygodniu;
- **zaocznej:** nauka odbywa się co 2 tygodnie przez 2 dni, a w uzasadnionych przypadkach – co tydzień przez 2 dni.

Wykaz kwalifikacji możliwych do zdobycia znajdziecie w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego.⁵ Kształcenie na KKZ jest bezpłatne.

Przykład: Kwalifikacyjny kurs zawodowy z kwalifikacji ELE.01. *Montaż i obsługa maszyn i urządzeń elektrycznych* (kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie elektromechanik) obejmuje 1080 godzin kształcenia (w przypadku kształcenia w formie zaocznej – 702 godziny).

Szkoły policealne - przeznaczone dla absolwentów szkół średnich. Aby móc zostać do nich przyjętym, konieczne jest posiadanie wykształcenia średniego (po liceum) lub średniego branżowego (po technikum), ale matura nie jest wymagana. Co ciekawe kształcenie mogą w nich podjąć także absolwenci uczelni wyższych. Z kolei osoby posiadające wykształcenie zasadnicze branżowe (absolwenci szkół branżowych I stopnia), aby móc rozpocząć naukę w tym typie szkoły, muszą uzupełnić poziom wykształcenia do średniego. Jest to szkoła, której ukończenie nie podnosi poziomu wykształcenia a pozwala na zdobycie nowych kwalifikacji zawodowych. Nauka w niej skupia się zresztą na przedmiotach zawodowych. Jeżeli słuchacz szkoły policealnej w trakcie nauki zda wszystkie egzaminy zawodowe przewidziane w zakresie kwalifikacji wyodrębnionych w danym zawodzie otrzyma dyplom potwierdzający nadanie kwalifikacji na poziomie IV lub V Polskiej Ramy Kwalifikacji (w zależności od zdobywanego w szkole policealnej zawodu).

Czas trwania nauki dla poszczególnych zawodów znajdziecie w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego. Jest to okres nie dłuższy niż 2,5 roku, ale są zawody, w których kształcenie trwa tylko rok. Nauka w szkole policealnej może odbywać się w formie dziennej, stacjonarnej lub zaocznej, jednak dla wielu zawodów zwłaszcza z branży opieki zdrowotnej, klasyfikacja dopuszcza możliwość kształcenia wyłącznie w formie dziennej lub stacjonarnej. W 2019 roku zniesiono podział na szkoły policealne dla młodzieży i dorosłych – różnicowane są obecnie formą kształcenia. Od 2019 roku również w tym typie szkoły przystąpienie do egzaminów zawodowych ze wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie w którym się uczą jest dla słuchaczy obowiązkowe.

Wiele szkół policealnych kształci bezpłatnie, częściej są to placówki publiczne. W prywatnych instytucjach jest różnie – nauka może zarówno płać, jak i bezpłatna (warto to sprawdzić).

Edukacja całożyciowa

Koncepcja uczenia się przez całe życie określana jest obecnie jako *lifelong learning* (LLL) i odnosi się do wszelkiej, trwającej przez całe życie, aktywności, mającej na celu rozwój wiedzy i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zorientowanej na zatrudnienie. W przebiegu życia mówimy dziś najczęściej o trzech rodzajach edukacji i są to:

Edukacja formalna odnosi się do zinstytucjonalizowanych form nauczania, takich jak szkoły, uczelnie; program nauczania określany jest ogólnie i ściśle obowiązuje zarówno uczniów jak i nauczycieli. Zatem edukacja formalna to kształcenie realizowane przez: publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych.

Edukacja pozaformalna jest to każdego rodzaju świadomie zorganizowana działalność edukacyjna, która ma miejsce poza nauczaniem formalnym, są to np.: warsztaty, kursy, szkolenia. Zatem edukacja nieformalna to: kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych i nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych.

Uczenie się nieformalne inaczej uczenie się incydentalne, które odbywa się na ogół nieświadomie, w ciągu całego życia jednostki, jest to uczenie się bazujące na doświadczeniu, uczenie się poprzez wykonywanie codziennych czynności. Zatem edukacja

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego Dz. U. 2019 poz.316 z późn. zm.

nieformalna to uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną.

Wynikiem uczenia się w każdej z tych form stają się:

- **wiedza** (czyli to, co ktoś wie i rozumie),
- **umiejętności** (czyli to, co ktoś naprawdę potrafi),
- **i kompetencje społeczne** (odpowiedzialność i autonomia czyli to, do czego ktoś się poczuwa).

Warto jednak pamiętać o tym, że **o kwalifikacjach można mówić jedynie wtedy, gdy efekty uczenia się** czyli kompetencje zdobyte w procesie uczenia się, a zatem wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne, **zostaną potwierdzone** np. świadectwami, certyfikatami, dyplomami. Potwierdzanie kwalifikacji odbywa się w drodze walidacji (sprawdzenia - np. egzamin zawodowy, matura, egzamin na prawo jazdy, egzamin ukończenia kursu lub szkolenia, obrona pracy magisterskiej itp.) i certyfikacji (potwierdzenia – np. wydanie dyplomu zawodowego, certyfikatu kwalifikacji zawodowej, świadectwa ukończenia szkoły, świadectwa dojrzałości itd.).

Mysząc o edukacji w perspektywie całościowego uczenia się warto zapoznać się również z pojęciem **Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji** oraz **Polskiej Ramy Kwalifikacji**. Informacje o tym czym są i jak z nich korzystać, znajdziecie w przygotowanym przez Instytut Badań Edukacyjnych i dostępnym na platformie #IBMSkiLLsBuild e-learningowym kursie dedykowanym właśnie uczniom szkół ponadpodstawowych [Kwalifikacje swoją przyszłością – jak je zdobywać?](#)

Co zrobić by nie zginąć w gąszczu możliwości, czyli jak wybrać studia?

1. Wypisz, które przedmioty zdajesz na maturze. Będzie to stanowiło punkt wyjścia do analizy wzorów rekrutacyjnych. Zastanów się także, które uczelnie możesz wziąć pod uwagę uwzględniając swoją sytuację życiową i finansową. Sprawdź ich ofertę edukacyjną, zapoznaj się z oferowanymi kierunkami studiów. Możesz sobie pozwolić na wybór dowolnej uczelni i zamieszkanie daleko od domu, czy ograniczony jesteś koniecznością codziennych dojazdów i pozostają Ci do wyboru tylko te w miarę blisko miejsca zamieszkania? A może w ogóle chcesz łączyć pracę z nauką i w grę wchodzi jedynie studia zaoczne? To wszystko pytania, na które musisz poszukać odpowiedzi. Warto to także „przegadać” z bliskimi, zwłaszcza, jeśli Twoje decyzje współzależą od ich możliwości wsparcia.
2. Pamiętaj, że rynek edukacyjny się rozrasta. Oferta edukacyjna uczelni sprzed kilku lat, może być dziś już mocno nieaktualna. Wciąż pojawiają się nowe kierunki studiów **a niektóre uczelnie projektują kierunki łączące tradycyjne dziedziny humanistyczne i społeczne ze ścisłymi, a nawet inżynierskimi**. Warto być na bieżąco i poświęcić czas na poznanie nowych i aktualnych możliwości. Dokonaj selekcji uczelni, które Cię interesują. Weź pod uwagę swój potencjał, szanse i ograniczenia. Koniecznie uwzględnij przedmioty, które będziesz zdawać na maturze. Zastanów się w jakim kierunku chcesz się dalej rozwijać i stwórz listę dostępnych opcji a następnie oceń /opisz każdą z nich pod kątem najważniejszych dla Ciebie elementów. To pozwoli Ci usystematyzować zebrane dane i uprości wybór. Przygotuj własny ranking uczelni/kierunków. Wymaga pracy, ale warto!
3. Pomocna może się okazać wizyta na stronach www.ela.nauka.gov.pl na której znajdziesz **Ogólnopolski System Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych (ELA)**, który dostarcza wiarygodnych informacji o sytuacji absolwentów polskich uczelni na rynku pracy. Jeśli nie wiesz, jak wykorzystać ten system warto, żebyś posłuchał podcastu [Efekt Sieci #91 Jak\(i\) wybrać kierunek studiów?](#). Warto też zainteresować się trendami na rynku pracy. Analizując dane bądź jednak krytyczny i weryfikuj źródła. Pamiętaj też o dynamice rynku pracy. Metodologie badania rynku nie są doskonałe a trendy się zmieniają. Zawsze jednak lepiej jednak opierać decyzje na faktach niż przekonaniach i opiniach (często błędnych). Tutaj też może się przydać ELA. Polecam również coroczne raporty [ManpowerGroup, zwłaszcza Niedobór talentów – najnowszy z lipca 2022](#).
4. Przyjrzyj się wzorom rekrutacyjnym na wybrane, interesujące Cię kierunki studiów. Sprawdź, które przedmioty są punktowane, oraz jaki jest aktualny przelicznik punktów. Te informacje znaleźć można na stronach internetowych uczelni. Na rynku dostępny jest także Informator dla Maturzysty 2023 Fundacji Edukacyjnej PERSPEKTYWY (również w wersji on-line, możesz go bezpłatnie pobrać ze stron fundacji <https://perspektywy.pl/portal/>) w którym znajdziesz najważniejsze informacje dotyczące zasad przyjęć na poszczególne kierunki publicznych i niepublicznych studiów w Polsce (szczegółów szukaj jednak na stronach uczelni).
5. Porównaj swoje wyniki edukacyjne z **progami punktowymi** z poprzednich lat (oczywiście jeśli dana uczelnia udostępnia takie dane). Pamiętaj jednak, że osiągnięcie podobnych wyników wcale nie musi dać Ci gwarancji dostania się na wymarzone studia w kolejnej rekrutacji. Zeszłoroczne progi mają tu raczej wartość historyczną i szacunkową (pozwalają się zorientować czy nasze wyniki edukacyjne dają podstawę by realnie myśleć o szansie podjęcia studiów na konkretnej uczelni/kierunku; warto jednak pamiętać, że są one „ruchome”). Wiele uczelni nie udostępnia jednak takich danych, bowiem na ich rzeczywistą wartość wpływ ma bardzo wiele czynników zupełnie niezależnych zarówno od kandydatów, jak i uczelni - a zatem nie stanowią one wiarygodnej podstawy do prognoz w zakresie kolejnych rekrutacji.

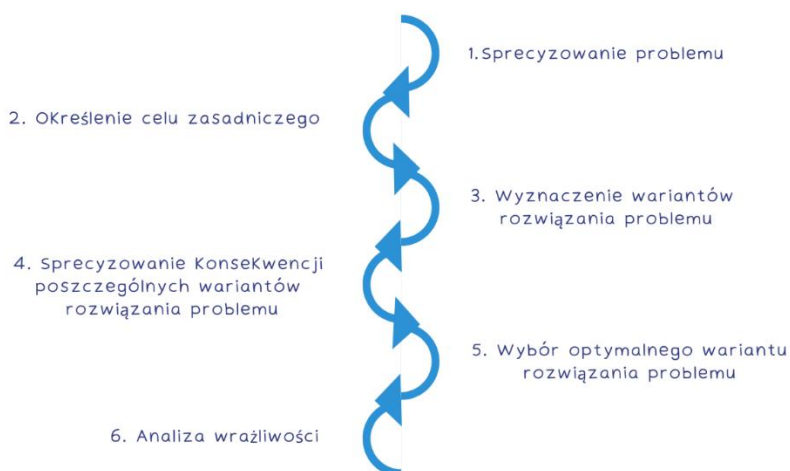
6. Poszukaj dodatkowych informacji o kierunkach studiów. Przyjrzyj się planom i programom zajęć. Odszukaj sylabusy. Sprawdź, jakie przedmioty będą realizowane i czego konkretnie będziesz się uczyć na danym kierunku. Czy studia będą miały **profil ogólnoakademicki czy praktyczny** (jeśli nie znasz tych pojęć koniecznie zajrzyj TU). Te informacje znajdziesz na stronach uczelni. Nie kupuj kota w worku. Sprawdź jakie umiejętności zdobędziesz w trakcie studiów i z czym wejdziesz na rynek pracy, kiedy je ukończysz.
7. Znajdź czas na przemyślenia i analizy. Pamiętaj, że czas jaki masz na decyzję zależy również od terminarza rekrutacji, więc odpowiednio szybko zacznij działać, żeby nie zabrakło Ci go na finiszu. Czasem pomocny może okazać się system eliminacji, który doprowadzi Cię w ostateczności do kilku możliwych opcji.
8. Stwórz plan awaryjny. Warto złożyć dokumenty na 2, może 3 kierunki (czasem więcej) ponieważ zawsze warto mieć drugi wybór, gdyby na pierwszy nie udało się dostać, a posiadanie awaryjnego planu C nikogo jeszcze nie zabiło. Pamiętaj jednak, że aplikowanie na studia wiąże się z wniesieniem opłaty rekrutacyjnej. Jeśli aplikujesz na kilka uczelni trzeba być gotowym na poniesienie dodatkowych kosztów. Opłata rekrutacyjna najczęściej wynosi od 85 do 150 zł i zazwyczaj pobierana jest za każdy kierunek, na który aplikujesz. Droższe są zazwyczaj te kierunki, na których obowiązują dodatkowe egzaminy np. egzaminy z rysunku czy testy sprawnościowe. Informacji o wysokości opłaty szukaj na stronie internetowej wybranej uczelni. Jeśli Twoja sytuacja finansowa nie jest najlepsza, warto pomyśleć o tym aspekcie dużo wcześniej i zaoszczędzić potrzebne fundusze.

Jak może wyglądać podejmowanie decyzji?

Trudność w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych wynikać może także między innymi ze świadomości tego, że towarzyszą jej konsekwencje, które trudno odwrócić. Wiedza o tym, jak podejmować decyzje, co jest niezbędne, może jednak ułatwić sam proces a także zwiększyć szanse na trafność dokonywanych wyborów.

Etapy procesu decyzyjnego⁶

Decyzję łatwiej jest podjąć, gdy podzieli się proces decyzyjny na kilka etapów, takich jak:

- **sprecyzowanie problemu** przez odpowiedź na pytanie: Na czym on polega?
- **określenie celu zasadniczego** dzięki odpowiedzi na pytania: Co chcę osiągnąć? Jaki powinien być rezultat moich przyszłych działań?
- **wyznaczenie wariantów rozwiązania problemu** dzięki odpowiedzi na pytania: Jakie są możliwe rozwiązania problemu? Czym dysponuję, a czego mi brak?
- **sprecyzowanie konsekwencji poszczególnych wariantów** przez odpowiedź na pytanie: Co się stanie, gdy wybiorę taką ścieżkę działania, a co będzie, gdy wybiorę inną?
- **wybranie optymalnego wariantu**, czyli sposobu, który najlepiej doprowadzi Cię do rozwiązania problemu (osiągnięcia celu zasadniczego)
- **dokonanie analizy wrażliwości** przez odpowiedź na pytania: Jakie cechy problemu sprawiają, że wybieram ten wariant? Jak zmieniłyby się ten wariant przy zmianie warunków wyjściowych?

⁶ za Przedsiębiorczość w praktyce. Poznań 2014 (<http://www.podrecznik.edugate.pl/>, dostęp 17.11.2020).

Część spośród nas podejmuje swoje decyzje w sposób usystematyzowany, metodyczny starając się przejść przez kolejne etapy procesu decyzyjnego z wnikliwością szukając odpowiedzi i analizując dane, oceniając możliwe ograniczenia i przewidując konsekwencje, szukając alternatyw i dodatkowych źródeł pozyskiwania niezbędnych informacji. Inni, działają raczej w sposób intuicyjny, bez planu czy schematu, kierując się w większym stopniu informacjami o charakterze ogólnym, jednocześnie rozważając wiele decyzji i możliwości ich podjęcia. Bez względu na to w jaki sposób działamy, ważne by nasza decyzja miała szansę powodzenia i mogła doprowadzić nas w finale do osiągnięcia zamierzonych celów. Przy podejmowaniu decyzji warto więc pomyśleć także o skutkach. Każda decyzja niesie bowiem ze sobą określone konsekwencje. Odpowiedzialność za podjęte decyzje jest ważnym elementem wpływającym na poczucie sprawstwa, wpływu na to co dla nas najważniejsze. A to z kolei rodzi poczucie bezpieczeństwa.

Warto jednak pamiętać, że każde podejmowanie decyzji, mimo staranności i wysiłków pojętych przy jej podejmowaniu, może być narażone na niepowodzenie, tym bardziej, że dzisiejszy nieprzewidywalny świat nie ułatwia nam tego zadania. Dobrze mieć świadomość, że **może pojawić się konieczność korekty, zmiany podjętej wcześniej decyzji**. Dobrze jest jednocześnie pamiętać, że w dzisiejszym świecie, rozwoju zawodowego nie osiąga się tylko gromadząc wiedzę i stosując ją w praktyce. Jest on dziś często determinowany umiejętnością szybkiego reagowania na otaczające nas zmiany.

obraz pochodzi z: <https://pl.pinterest.com/pin/515380751106465439/>

Dynamiczny rynek pracy, na którym coraz trudniej jest przewidzieć jakie zawody i kwalifikacje będą poszukiwane, w jakich będzie można znaleźć w przyszłości zatrudnienie, zwiększając trudność podejmowania decyzji przed jakimi stoicie. Kariera zawodowa na stałym stanowisku pracy, w jednym zawodzie przez całe życie już dziś jest rzadkością, a w przyszłości jawi się jako zupełnie nierealna. Już na dzisiejszym rynku pracy bardzo wyraźnie widać zapotrzebowanie na „elastycznych” pracowników posiadających szereg zróżnicowanych umiejętności zawodowych, często kilka zawodów, mogących pracować na zróżnicowanych stanowiskach i w miarę szybko modyfikować i rozbudowywać swoje zasoby. **Bardzo widoczne stają się także zapotrzebowanie na pracowników łączących umiejętności z zakresu nauk ścisłych STEAM z jednocześnie silnie rozwiniętymi kompetencjami miękkimi** tj.: zdolność aktywnego uczenia się, kreatywność, umiejętność dzielenia się wiedzą czy współpracy z innymi, nastawienie na rozwiązywanie problemów, krytyczne myślenie czy umiejętności negocjacyjne. Coraz bardziej liczy się nie tylko twarde kompetencje zawodowe przynależne konkretnym zawodom, co posiadanie **kompetencji transferalnych** (uniwersalnych) przydatnych w każdej branży i umożliwiających dostosowanie się do nowych zadań oraz sprawne działanie w środowisku zawodowym.

Jeśli dodamy do tego całą masę trudności, których Wasi nieco starsi koledzy i koleżanki doświadczają dziś często na rynku pracy, związanych m.in. z

- **prekariatem** (nowa klasa społeczna pozbawiona stabilności zatrudnienia i pewności zarobkowania np. seryjni stażyści, pracownicy tymczasowi, młodzi bezrobotni),
- **nadmiernym lub nieadekwatnym wykształceniem** (stan, w którym posiadane kwalifikacje są poza wymaganiami koniecznymi w danym zawodzie, albo jest ich za dużo ponad to, co jest wymagane i konieczne; są niedopasowane, nieadekwatne, pomimo dużych nakładów i włożonego wysiłku nie podnoszą naszej wartości na rynku pracy; zwrot w postaci korzyści jest nieproporcjonalny do poniesionych wysiłków) coraz częściej występującym
- **zjawiskiem job hoppingu** (przeskakiwania z jednego miejsca pracy do drugiej, częsta zmiana zatrudnienia)

- czy nowym trendem nazywanym **ghostingiem** (pojęcie pierwotnie opisujące relacje w związkach - sytuację, kiedy ktoś porzuca kogoś nagle i bez wyjaśnienia, po prostu znika i kończy relację, zrywa kontakt bez zapowiedzi; pojęcie to szybko okazało się także adekwatne do opisu zachowań obserwowanych na rynku pracy i co ciekawe, praktykowane jest zarówno przez rekrutujących pracodawców, jak i kandydatów do pracy)

rysuje nam się bardzo złożony obraz świata pracy, w którym przyjdzie Wam funkcjonować w przyszłości. **Znacznie ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej staje się więc nie tylko świadome planowanie, ale i zarządzanie swoją karierą.**

Rekrutacja na rok akademicki 2023/2024

Pamiętaj: Każda uczelnia ustala rokrocznie wewnętrzną uchwałą własne zasady rekrutacji. Wszystkie informacje znajdziesz na stronach uczelni w zakładkach tj. REKRUTACJA czy KANDYDAT. Jeśli korzystasz z serwisów pośrednich udostępniających zbiorczo dane o wielu uczelniach (co zapewne upraszcza system poszukiwania) ostatecznie zawsze weryfikuj informacje u źródła, czyli na stronach wybranej uczelni. Unikniesz przykrych niespodzianek.

Obecnie rekrutacja na studia odbywa się drogą elektroniczną. Każda uczelnia wyższa posiada system rejestracji kandydatów (tj. IRK, ERK, IR), za pomocą którego można się zarejestrować i aplikować na dany kierunek studiów. Spokojnie, korzystanie z tych systemów nie jest szczególnie skomplikowane. Zawsze jednak należy szczegółowo **zapoznać się z instrukcjami oraz bezwzględnie przestrzegać procedur i terminów**, pamiętając, że ich niedotrzymanie traktowane będzie jako rezygnacja.

Na stronach poszczególnych uczelni znajdziecie już stosowne uchwały i informacje o zasadach, szczegółowych warunkach i trybie przyjęcia na studia w roku akademickim 2023/2024.

Nie ma limitu, jeśli chodzi o liczbę kierunków, na które możecie aplikować. Każda uczelnia prowadzi osobną rekrutację na studia. Trzeba jednak pamiętać, że każda aplikacja na każdy kolejny kierunek związania jest zazwyczaj z obowiązkiem wniesieniem kolejnej opłaty rekrutacyjnej, o czym była już wcześniej mowa. Warto wziąć to pod uwagę planując procesy rekrutacyjne.

A jeśli praca - naucz się jej szukać

Jeśli planujesz łączyć naukę z pracą lub całkowicie skupić tylko na pracy (oczywiście tylko na jakiś czas, bo przecież wiemy, że współczesny rynek pracy wymagać będzie od nas całościowego kształcenia), prawdopodobnie będziesz musiał zmierzyć się ze swoim pierwszym CV „na poważnie”. Często okazuje się wtedy, że teoretyczna wiedza, którą zdobywałeś w tym obszarze w szkole, to zbyt mało, by pewnie czuć się w tym obszarze. Co więcej, wygrzebane z dna szuflady CV „na zaliczenie” nie do końca jest dokumentem, którym chciałbyś pochwalić się potencjalnemu pracodawcy. Oczywiście nic nie zastąpi doświadczenia, które bez wątplenia niebawem zaczniesz zdobywać. Warto jednak, skoro nie ma się własnego, skorzystać z pomocy tych, którzy je mają. Gotowe wzory, które bez wysiłku znajdujesz w sieci, często dedykowane jednak osobom funkcjonującym już jakiś czas na rynku, okazują się mało przydatne dla absolwenta. Jak mimo to stworzyć dobre CV, wykorzystując przy tym swoje atuty? Co z perspektywy pracodawcy jest zupełnie nieistotne i jakich błędów unikać? [Pierwsze CV Twoich uczniów od Mapy Karier](#) to webinar skierowany do nauczycieli, ale śmiało można go polecić wszystkim zainteresowanym tworzeniem skutecznego CV. Warto także zajrzeć na bloga mapy i przeczytać krótki wpis [Tych 8 błędów unikaj w pierwszym \(i każdym kolejnym\) CV](#). Zainteresowanych procesami rekrutacyjnymi odsyłam także do Centrum Szkoleń i Promocji Zatrudnienia, na którego stronach znajdziecie [„10 najgorszych błędów w procesie rekrutacji – jak ich nie popełniać?”](#), który przygotowany został w 2020 roku w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery 2020. Jeśli szukacie ładnych graficznie, bezpłatnych szablonów CV warto zajrzeć do www.canva.com

Przy podsumowywaniu swoich zasobów karierowych możecie również poeksplorować trochę narzędzia takie jak:

- [Moje Portfolio](#) przygotowane przez Instytut Badań Edukacyjnych [🔗](#)
- [Twój Europass](#) (Profill Europas - miejsce, w którym użytkownicy mogą zebrać informacje o wszystkich swoich umiejętnościach, kwalifikacjach oraz doświadczeniu; kreator CV i listu motywacyjnego) [🔗](#)
- [Mapa Karier](#) (interaktywna i darmowa baza o zawodach i ścieżkach kariery; obecnie znajdziecie w niej już ponad 700 zawodów) [🔗](#)

Planowanie kariery postrzegane jest dziś nie jako jednorazowy wybór zawodu na całe życie, a pewien projekt, który w przeciągu życia podlega wielokrotnym korektom. Warto o tym pamiętać.